

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

13 päivänä maaliskuuta 2007 *

Asiassa C-432/05,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Högsta domstolen (Ruotsi) on esittänyt 24.11.2005 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.12.2005, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Unibet (London) Ltd ja

Unibet (International) Ltd

vastaan

Justitiekanslern,

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts (esittelevä tuomari), R. Schintgen, P. Kūris ja E. Juhász sekä tuomarit J. Makarczyk, G. Arestis, U. Lōhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh ja L. Bay Larsen,

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: hallintovirkamies J. Swedenborg,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.10.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Unibet (London) Ltd ja Unibet (International) Ltd, edustajinaan advokat H. Bergman ja advokat O. Wiklund,

– Ruotsin hallitus, asiamiehenään K. Wistrand,

- Belgian hallitus, asiamiehenään A. Hubert, avustajinaan advocaat S. Verhulst ja advocaat P. Vlaemminck,
- Tšekin hallitus, asiamiehenään T. Boček,
- Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja A. Dittrich,
- Kreikan hallitus, asiamiehinään A. Samoni-Rantou ja K. Boskovits,
- Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato F. Sclafani,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään H. G. Sevenster ja C. ten Dam,
- Itävallan hallitus, asiamiehenään H. Dossi,

- Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Fernandes ja J. de Oliveira,

- Suomen hallitus, asiamiehenään E. Bygglin,

- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään C. White, sittemmin Z. Bryanston-Cross, avustajanaan barrister T. Ward,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään E. Traversa ja K. Simonsson,

kuultuaan julkisasiamiehen 30.11.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yksityisillä yhteisön oikeuden perusteella olevien oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskevan periaatteen tulkintaa.

- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajina ovat Unibet (London) Ltd ja Unibet (International) Ltd (jäljempänä yhdessä Unibet) ja vastaajana Justitiekanslern ja joka koskee Ruotsin arpajaislain (lotterilagen, SFS 1994, nro 1000; jäljempänä arpajaislaki) soveltamista.

Kansallinen lainsäädäntö

Menettelysäännöt

- 3 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että siitä, miten lakiin tai asetukseen sisältyvien kansallisten säännösten yhteensopivuutta ylemmänasteisten normien kanssa valvotaan, säädetään Ruotsin hallitusmuodon (regeringsformen) 11 luvun 14 §:ssä. Kyseisessä pykälässä säädetään, että jos tuomioistuimien katsoo, että kansallinen säännös on ristiriidassa perustuslain tai muun ylemmänasteisen säädöksen normin kanssa, kyseistä säännöstä on jätettävä soveltamatta. Jos mainitun säännöksen on kuitenkin antanut Ruotsin valtiopäivät tai hallitus, sitä jätetään soveltamatta ainoastaan siinä tapauksessa, että ristiriita on ilmeinen. Tätä viimeksi mainittua edellytystä ei kuitenkaan vaadita silloin, kun kysymys yhteensopivuudesta tulee esiin yhteisön oikeuden normin osalta.
- 4 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Ruotsin oikeudessa ei säädetä itsenäisestä kanteesta, jonka pääasiallisena tarkoituksena on se, että valtiopäivien tai

hallituksen antaman säädöksen todetaan olevan ristiriidassa ylemmänasteisen normin kanssa, koska tällaista valvontaa voidaan harjoittaa vain ennakkokysymyksenä yleisissä tuomioistuimissa tai hallintotuomioistuimissa vireille pantujen menettelyjen yhteydessä.

- 5 Ruotsin oikeudenkäymiskaaren (rättegångsbalken, jäljempänä oikeudenkäymiskaari) 13 luvun, jossa säädetään menettelyistä yleisissä tuomioistuimissa, 1 §:n perusteella on vahingonkorvauksen saamiseksi mahdollista nostaa vahingonkorvauskanne. Tällainen kanne voi johtaa täytäntöönpanokelpoiseen tuomioon, jolla vastaaja veloitetaan maksamaan kantajalle vahingonkorvausta.

- 6 Oikeudenkäymiskaaren saman luvun 2 §:n 1 momentin mukaan on mahdollista nostaa kanne sen vahvistamiseksi, että vastaajan ja kantajan välillä on olemassa oikeussuhde, kun viimeksi mainitun vahinko aiheutuu tällaisesta suhteesta. Saman pykälän 2 momentin mukaan kanne otetaan tutkittavaksi, jos se liittyy tällaisen suhteen olemassaoloon. Tällainen kanne voi johtaa ainoastaan vahvistamistuomioon, jossa tarpeen tullen asianosaisten välillä todetaan olevan oikeussuhde, kuten velvollisuus maksaa kantajalle vahingonkorvausta.

- 7 Tässä yhteydessä tuomioistuimien, jossa asia on pantu vireille, voi ennakkokysymyksenä joutua tarkastamaan, onko sovellettava lainsäädännös, jota mahdollisesti on jätettävä soveltamatta, yhteensopiva ylemmänasteisen normin kanssa.

- 8 Riita-asioissa määrättävistä turvaamistoimista säädetään oikeudenkäymiskaaren 15 luvussa. Kyseisen luvun 3 §:ssä säädetään mahdollisuudesta määrätä turvaamistoimista hakijan hyväksi hakijan oikeuksien turvaamiseksi. Tämän säännöksen mukaan silloin, kun hakija osoittaa, että hänellä on kolmatta vastaan perusteltu vaade, että tämä vaade on tai se voi tulevaisuudessa olla kanteen kohteena ja että kyseinen kolmas voi vahingoittaa sitä ryhtymällä johonkin tai laiminlyömällä jotakin, toimivaltainen tuomioistuin voi ryhtyä kielto- tai velvoittamistoimiin, joihin liittyy tarvittaessa mainittua kolmatta koskevia rahamääräisiä seuraamuksia.
- 9 Saman 15 luvun 7 §:n mukaan hakijan, jonka hyväksi turvaamistoimista on määrätty muun muassa saman luvun 3 §:n perusteella, on nostettava toimivaltaisessa tuomioistuimessa kanne pääasian osalta kuukauden kuluessa näistä toimista määräämisestä, joten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan turvaamistoimilla voidaan taata niiden oikeuksien, joihin hakija vetoaa, pelkkä väliaikainen suoja varmistamalla tällaisten oikeuksien noudattaminen siihen saakka, kunnes tuomio annetaan pääasiassa.

Arpajaislaki

- 10 Arpajaislain perusteella yleisölle avoimet arpajaiset ja laajemmin kaikentyyppiset pelit, joiden voittomahdollisuudet perustuvat sattumaan, kuten esimerkiksi veikkaus, toto, raha-automaatit ja ruletti, edellyttävät paikallisten tai kansallisten toimivaltaisten viranomaisten antamaa hallinnollista lupaa.
- 11 Tällaisten toimintojen toimeenpanemista koskevan lupahakemuksen hylkäävä päätös voidaan riitauttaa ensimmäisen oikeusasteen hallintotuomioistuimissa tai,

jos mainitun päätöksen on tehnyt hallitus, Regeringsrättenissä (asian viimeisenä instanssina ratkaiseva hallintotuomioistuin). Tässä yhteydessä nämä tuomioistuimet voivat ennakkokysymyksenä joutua tarkastamaan sovellettavan lainsäädännön yhteensopivuuden yhteisön oikeuden kanssa, ja kyseistä lainsäädännöstä on tarvittaessa jätettävä soveltamatta.

- 12 Arpajaislain 38 §:ssä kielletään ammattimaisessa toiminnassa tai muussa ansiotarkoituksessa edistämästä osallistumista ilman lupaa Ruotsissa toimeenpantaviin arpajaisiin tai Ruotsin ulkopuolella toimeenpantaviin arpajaisiin.
- 13 Mainitun lain 52 §:n mukaan kyseinen kielto voi johtaa kieltomääräyksiin, joiden rikkomisesta seuraa hallinnollisia sakkoja. Toimivaltaisten viranomaisten tämän perusteella toteuttamat hallinnolliset toimenpiteet voidaan riitauttaa hallintotuomioistuimissa, jotka voivat määrätä, että niiden toimeenpanoa lykätään, ja jotka voivat joutua ennakkokysymyksenä tarkastamaan sovellettavan lainsäädännön yhteensopivuuden yhteisön oikeuden kanssa, ja tätä lainsäädännöstä on tarvittaessa jätettävä soveltamatta.
- 14 Arpajaislain 38 §:ssä vahvistettuun edistämiskieltoon voidaan hakea poikkeusta hallitukselta tai tätä varten nimetyltä viranomaiselta. Tällaisen hakemuksen hylkäämispäätökseen voidaan tiettyjen hallintopäätösten laillisuusvalvonnasta annetun Ruotsin lain (lagen om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut, SFS 1988, nro 205) mukaan hakea muutosta Regeringsrätteniltä, joka voi joutua ennakkokysymyksenä tarkastamaan sovellettavan lainsäädännön yhteensopivuuden yhteisön oikeuden kanssa, ja tätä lainsäädännöstä on tarvittaessa jätettävä soveltamatta.

- 15 Arpajaislain 54 §:n nojalla ulkomailla toimeenpantaviin arpajaisiin osallistumisen edistämisestä tuomitaan sakkoa ja kuusi kuukautta vankeutta, jos kyseinen edistäminen koskee erityisesti Ruotsissa asuvia henkilöitä.
- 16 Toimivaltaisten viranomaisten tämän perusteella nostamien syytteiden yhteydessä tingsrätt (asian ensimmäisenä oikeusasteena ratkaiseva yleinen tuomioistuin) voi joutua ennakkokysymyksenä tarkastamaan sovellettavan lainsäädännön yhteenso-pivuuden yhteisön oikeuden kanssa, ja tätä lainsäädännöstä on tarvittaessa jätettävä soveltamatta.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 17 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Unibet hankki vuoden 2003 marraskuun aikana mainostilaa useista ruotsalaisista tiedotusvälineistä edistääkseen vedonlyöntipalvelujaan Internetissä. Ruotsin valtio ryhtyi arpajaislain perusteella eri toimiin, joita olivat muun muassa kieltomääräysten antaminen ja rikosprosessien aloittaminen niitä tiedotusvälineitä vastaan, jotka olivat suostuneet antamaan Unibetille mainostilaa.
- 18 Ilman, että Unibet olisi itse joutunut hallinnollisten toimenpiteiden tai rikosprosessien kohteeksi, se haastoi 1.12.2003 Ruotsin valtion tingsrättiin ensinnäkin sen toteamiseksi, että sillä on EY 49 artiklan perusteella oikeus edistää Ruotsissa

vedonlyöntipalvelujaan arpajaislain 38 §:ssä vahvistetun kiellon sitä estämättä (jäljempänä vahvistusvaatimus), toiseksi korvauksen saamiseksi tämän edistämiskiellon vuoksi aiheutuneista vahingoista (jäljempänä vahingonkorvausvaatimus) ja kolmanneksi sen toteamiseksi, että mainittua kieltoa sekä siihen liittyviä toimia ja seuraamuksia ei voida soveltaa siihen (jäljempänä turvaamistoimia koskeva ensimmäinen vaatimus).

- 19 Vahvistusvaatimus hylättiin tingsrättin 2.7.2004 antamalla tuomiolla. Tingsrätt katsoi, että väitteet, joihin oli vedottu kyseisen vaatimuksen tueksi, eivät perustuneet Unibetin ja Ruotsin valtion välisen konkreettisen oikeussuhteen olemassaoloon ja että mainittu vaatimus edellytti sitä, että normia valvotaan abstraktisti, vaikka tällaista kannetta ei Ruotsin oikeuden perusteella voida ottaa tutkittavaksi. Tingsrätt ei ottanut kantaa vahingonkorvausvaatimukseen eikä turvaamistoimia koskevaan ensimmäiseen vaatimukseen.
- 20 Unibetin tekemän valituksen johdosta vahvistusvaatimus ja turvaamistoimia koskeva ensimmäinen vaatimus hylättiin myös hovrättin (muutoksenhaku tuomioistuin) 8.10.2004 antamalla tuomiolla. Hovrätt nimittäin katsoi, että vahvistusvaatimus oli vahvistamiskanne, jota ei Ruotsin oikeuden mukaan voida ottaa tutkittavaksi, ja että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei seuraa, että oikeussuojan periaate edellyttää, että otetaan käyttöön mahdollisuus valvoa normia abstraktisti silloin, kun tällaisesta kanteesta ei ole säädetty kansallisessa oikeudessa. Mainittu tuomioistuin katsoi lisäksi, että kysymystä arpajaislain 38 §:ssä vahvistetun edistämiskiellon yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa arvioidaan silloin, kun tingsrätt tutkii vahingonkorvausvaatimusta.
- 21 Hovrätt katsoi myös, että jos Unibet käyttää oikeuksiaan, joihin se on vedonnut, ja edistää Ruotsissa palvelujaan, mainitun kiellon yhteensopivuutta yhteisön oikeuden

kanssa voisi tutkia se tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu hallinnollisista toimenpiteistä nostetun kanteen tai rikosprosessin yhteydessä.

- 22 Hovrätt oli siten sitä mieltä, että Unibetin vahvistusvaatimuksen ei voitu katsoa täyttävän tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä yhteisön oikeuden perusteella ja että turvaamistoimia koskeva ensimmäinen vaatimus oli tullut tarkoituksettomaksi.
- 23 Unibet vaati Högsta domstolenissa (Ruotsin korkein oikeus) vireille panemansa ensimmäisen valituksen yhteydessä, joka koski hovrättenin 8.10.2004 antamaa tuomiota, että sen vahvistusvaatimus ja sen turvaamistoimia koskeva ensimmäinen vaatimus on otettava tutkittaviksi sekä Ruotsin oikeuden että yhteisön oikeuden perusteella.
- 24 Hieman sen jälkeen kun hovrätt oli 8.10.2004 antanut tuomion Unibetin vahvistusvaatimuksen ja turvaamistoimia koskevan ensimmäisen vaatimuksen hylkäämisestä Unibet pani tingsrättissä vireille turvaamistoimia koskevan uuden vaatimuksen, jotta se saisi välittömästi luvan edistää arpajaislain 38 §:ssä vahvistetusta edistämiskiellosta huolimatta palvelujaan odotettaessa sen tekemää vahingonkorvausvaatimusta koskevassa pääasiassa annettavaa ratkaisua ja jotta kyseiseen kieltoon liittyvää vahinkoa rajoitettaisiin (jäljempänä turvaamistoimia koskeva toinen vaatimus). Unibet väitti, että tämä vaatimus liittyy suoraan niiden oikeuksien loukkaamiseen, joita sillä on yhteisön oikeuden perusteella, ja sen esittämään vahingonkorvausvaatimukseen siltä osin kuin sillä on tarkoitus saada loppumaan tällaisesta loukkaamisesta johtuva vahinko.

- 25 Tingsrätt hylkäsi kyseisen vaatimuksen 12.11.2004 antamallaan tuomiolla, koska se katsoi, että asian tutkinta ei ollut osoittanut, että arpajaislain 38 § on ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa, ja että Unibet ei ollut myöskään osoittanut, että kyseisessä säännöksessä esitetyn kiellon yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa vallitsee vakava epäily. Myös Unibetin tästä tuomiosta tekemä valitus hylättiin hovrättin 26.1.2005 antamalla tuomiolla.
- 26 Unibet vaati Högsta domstolenissa vireille panemansa toisen valituksen yhteydessä kyseisen hovrättin antaman tuomion kumoamista ja turvaamistoimista määräämistä ensimmäisessä oikeusasteessa esittämänsä vaatimuksen mukaisesti.
- 27 Siltä osin kuin on kyse ensimmäisestä valituksesta, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että Ruotsin oikeuden mukaan ei ole mahdollista nostaa itsenäistä kannetta ensisijaisesti sen toteamiseksi, että kansallinen säännös on ristiriidassa ylemmänasteisen normin kanssa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tältä osin oikeussuojan periaatetta koskevia yhteisön oikeuden vaatimuksia ja korostaa samalla, että Unibetillä olisi mahdollisuus saada tutkituksi arpajaislain yhteensopivuus yhteisön oikeuden kanssa, jos se rikkoo kyseisen lain säännöksiä ja jos sitä vastaan nostetaan syyte, tai tämä voisi tapahtua vahingonkorvauskanteen yhteydessä tai vieläpä sellaisiin hallinnollisiin päätöksiin kohdistuvan tuomioistuinvalvonnan yhteydessä, joilla hylätään mahdollisesti mainitun lain perusteella tehty lupa- tai poikkeushakemus.
- 28 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan turvaamistoimia koskeva ensimmäinen vaatimus, joka tehtiin pääasiaa käsitteleville tuomioistuimille tämän

valituksen yhteydessä, tuo esiin samankaltaisia kysymyksiä, sillä Ruotsin oikeuden mukaan tällaista vaatimusta ei voida ottaa tutkittavaksi, jos päävaatimus on itsessään jätettävä tutkimatta.

- 29 Siltä osin kuin on kyse turvaamistoimia koskevaa toista vaatimusta koskevasta toisesta valituksesta, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien katsoo, että esille tulevat yhteisön oikeutta koskevat kysymykset, koska Unibet väittää, että mainittu vaatimus liittyy oikeuksiin, joita sillä on yhteisön oikeuden perusteella. Nämä kysymykset koskevat olennaisesti niitä arviointiperusteita, joita on sovellettava määrättäessä tällaisista toimista pääasian yhteydessä.
- 30 Koska Högsta domstolen katsoo, että pääasian ratkaiseminen edellyttää tässä tilanteessa yhteisön oikeuden tulkintaa, se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko sitä yhteisön oikeudessa ilmaistua vaatimusta, jonka mukaan kansallisten menettelysääntöjen on tarjottava yksityiselle oikeussubjektille yhteisön oikeuden mukaan kuuluvien oikeuksien tehokas suoja, tulkittava siten, että kannetta sen vahvistamiseksi, että tietyt kansalliset aineellisen oikeuden säännökset ovat ristiriidassa EY 49 artiklan kanssa, on saatava ajaa siinä tapauksessa, että aineellisten säännösten yhteensopivuus mainitun artiklan kanssa muuten voidaan tutkia ainoastaan ennakkokysymyksenä esimerkiksi vahingonkorvausasiassa, kansallisen aineellisen säännöksen rikkomista koskevassa asiassa tai laillisuusvalvontamenettelyn yhteydessä?

2) Johtuuko yhteisön oikeuden mukaisesta tehokkaan oikeussuojan vaatimuksesta, että kansallisen oikeusjärjestyksen on tarjottava väliaikaista oikeussuojaa sillä

tavoin, että kansalliset säännökset, joilla estetään väitetyn yhteisön oikeuteen perustuvan oikeuden käyttäminen, on voitava syrjäyttää yksityisen oikeussubjektin osalta, jotta tämä voisi käyttää kyseistä oikeutta, kunnes kysymys oikeuden olemassaolosta on lopullisesti tutkittu kansallisessa tuomioistuimessa?

3) Jos vastaus toiseen kysymykseen on myöntävä:

Johtuuko yhteisön oikeudesta, että silloin kun kansallisten säännösten yhteensopivuus yhteisön oikeuden kanssa kyseenalaistetaan, kansallisen tuomioistuimen on niitä vaatimuksia tutkiessaan, jotka koskevat yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien väliaikaista oikeussuojaa, sovellettava väliaikaisen oikeussuojan edellytyksistä annettuja kansallisia säännöksiä, vai onko kansallisen tuomioistuimen tällaisessa tilanteessa sovellettava yhteisön oikeudessa vahvistettuja arviointiperusteita väliaikaisesta oikeussuojasta?

4) Jos kolmanteen kysymykseen vastataan, että on sovellettava yhteisön oikeudessa vahvistettuja arviointiperusteita, mitkä nämä perusteet ovat?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

- 31 On hylättävä Belgian hallituksen esittämä väite, jonka mukaan nyt käsiteltävänä oleva ennakkoratkaisupyynnö on jätettävä tutkimatta sen vuoksi, ettei ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa ole vireillä todellista oikeudenkäyntiasiaa.

- 32 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 23 kohdassa korostanut, asiassa on näet kyse oikeudenkäyntiasiasta, joka on vireillä ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, siltä osin kuin Unibet on saattanut asian Ruotsin tuomioistuinten käsiteltäväksi sen toteamiseksi, että arpajaislain 38 § on ristiriidassa EY 49 artiklan kanssa, jotta se saisi luvan edistää Ruotsissa palvelujaan ja jotta se saisi korvausta vahingosta, jota se väittää kärsineensä mainitussa 38 §:ssä vahvistetun kiellon vuoksi.
- 33 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämällä ensimmäisellä kysymyksellä siitä, voidaanko Unibetin kanne ottaa tutkittavaksi Ruotsin tuomioistuimissa, ei kuitenkaan ole merkitystä arvioitaessa ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.
- 34 Käsiteltävänä oleva ennakkoratkaisupyyntö voidaan siis ottaa tutkittavaksi.
- 35 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on näin ollen vastattava niiden tietojen perusteella, jotka kyseinen tuomioistuin on toimittanut Ruotsin lainsäädännön osalta, sellaisena kuin se on esitetty tämän tuomion 3–16 kohdassa.

Ensimmäinen kysymys

- 36 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy lähinnä sitä, onko yhteisön oikeudessa yksityisille oikeussubjekteille myönnettyjen oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskevaa periaatetta tulkittava siten, että se

edellyttää, että jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä on olemassa itsenäinen kanne, jolla ensisijaisesti pyritään tutkimaan kansallisten säännösten yhteensopivuus EY 49 artiklan kanssa, jos muiden oikeussuojakeinojen avulla tätä yhteensopivuutta voidaan arvioida ainoastaan ennakkokysymyksenä.

- 37 Heti alkuun on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tehokasta oikeussuojaa koskeva periaate on jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuva yhteisön oikeuden yleinen periaate, ja se on vahvistettu ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamisesta tehdyn Euroopan yleissopimuksen 6 ja 13 artiklassa (asia 222/84, Johnston, tuomio 15.5.1986, Kok. 1986, s. 1651, Kok. Ep. VIII, s. 621, 18 ja 19 kohta; asia 222/86, Heylens ym., tuomio 15.10.1987, Kok. 1987, s. 4097, Kok. Ep. IX, s. 225, 14 kohta; asia C-424/99, komissio. v. Itävalta, tuomio 27.11.2001, Kok. 2001, s. I-9285, 45 kohta; asia C-50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores v. neuvosto, tuomio 25.7.2002, Kok. 2002, s. I-6677, 39 kohta ja asia C-467/01, Eribrand, tuomio 19.6.2003, Kok. 2003, s. I-6471, 61 kohta), ja se on vahvistettu uudelleen myös Nizzassa 7.12.2000 julistetun Euroopan unionin perusoikeuskirjan (EYVL C 364, s. 1) 47 artiklassa.
- 38 Jäsenvaltioiden tuomioistuinten on tältä osin EY 10 artiklassa vahvistetun yhteistyöperiaatteen mukaisesti varmistettava yksityisillä oikeussubjekteilla yhteisön oikeuden perusteella olevien oikeuksien oikeussuoja (ks. vastaavasti asia 33/76, Rewe, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 1989, Kok. Ep. III, s. 271, 5 kohta; asia 45/76, Comet, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 2043, 12 kohta; asia 106/77, Simmenthal, tuomio 9.3.1978, Kok. 1978, s. 629, Kok. Ep. IV, s. 73, 21 ja 22 kohta; asia C-213/89, Factortame ym., tuomio 19.6.1990, Kok. 1990, s. I-2433, Kok. Ep. X, s. 453, 19 kohta ja asia C-312/93, Peterbroeck, tuomio 14.12.1995, Kok. 1995, s. I-4599, 12 kohta).
- 39 On myös huomautettava, että silloin kun yhteisö ei ole antanut asiaa koskevia säännöksiä, kunkin jäsenvaltion asiana on sisäisessä oikeusjärjestyksessään määrittää

toimivaltaiset tuomioistuimet ja antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yksityisillä oikeussubjekteilla yhteisön oikeuden perusteella olevat oikeudet (ks. mm. em. asia Rewe, tuomion 5 kohta; em. asia Comet, tuomion 13 kohta; em. asia Peterbroeck, tuomion 12 kohta; asia C-453/99, Courage ja Crehan, tuomio 20.9.2001, Kok. 2001, s. I-6297, 29 kohta ja asia C-13/01, Safalero, tuomio 11.9.2003, Kok. 2003, s. I-8679, 49 kohta).

- 40 Vaikka EY:n perustamissopimuksessa on otettu käyttöön tiettyjä suoria kanteita, joita yksityishenkilöt voivat tarvittaessa nostaa yhteisöjen tuomioistuimissa, tarkoitus ei ole ollut perustaa kansallisissa tuomioistuimissa yhteisön oikeussääntöjen noudattamisen varmistamiseksi muita oikeussuojakeinoja kuin ne, jotka on otettu käyttöön kansallisessa oikeudessa (asia 158/80, Rewe, tuomio 7.7.1981, Kok. 1981, s. 1805, Kok. Ep. VI, s. 157, 44 kohta).
- 41 Asia olisi toisin ainoastaan, jos kyseisen kansallisen oikeusjärjestyksen rakenteesta ilmenee, ettei ole olemassa mitään sellaista oikeussuojakeinoja, jolla voidaan vaikka jonkin muun asian yhteydessä tai ennakkokysymyksenä varmistaa yksityisillä oikeussubjekteilla yhteisön oikeuden perusteella olevien oikeuksien kunnioittaminen (ks. vastaavasti em. asia Rewe, tuomio 16.12.1976, 5 kohta; em. asia Comet, tuomion 16 kohta ja em. asia Factortame ym., tuomion 19–23 kohta).
- 42 Näin ollen vaikka lähtökohtaisesti kansallisessa lainsäädännössä on määritettävä yksityisen oikeussubjektin asiavaltuus ja oikeussuojan tarve, yhteisön oikeudessa edellytetään kuitenkin, että kansallisessa lainsäädännössä ei loukata yksilön oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan (ks. mm. yhdistetyt asiat C-87/90–C-89/90, Verholen ym., tuomio 11.7.1991, Kok. 1991, s. I-3757, 24 kohta ja em. asia Safalero, tuomion 50 kohta). Jäsenvaltioiden on näet luotava oikeussuojakeinojen ja menettelyjen järjestelmä, jolla voidaan varmistaa kyseisen oikeuden kunnioittaminen (em. asia Unión de Pequeños Agricultores v. neuvosto, tuomion 41 kohta).

- 43 Tältä osin menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yksityisillä oikeussubjekteilla yhteisön oikeuden perusteella olevat oikeudet, eivät saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että yhteisön oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. mm. em. asia Rewe, tuomio 16.12.1976, 5 kohta; em. asia Comet, tuomion 13–16 kohta; em. asia Peterbroeck, tuomion 12 kohta; em. asia Courage ja Crehan, tuomion 29 kohta; em. asia Eribrand, tuomion 62 kohta ja em. asia Safalero, tuomion 49 kohta).
- 44 Kansallisten tuomioistuinten on lisäksi tulkittava niiden käsiteltäväksi saatettuihin kanteisiin sovellettavia menettelysääntöjä, kuten kantajan ja valtion välistä konkreettista oikeussuhdetta koskevaa vaatimusta, niin pitkälle kuin mahdollista siten, että näitä sääntöjä sovelletaan tavalla, joka myötävaikuttaa sen tämän tuomion 37 kohdassa mieliin palautetun tavoitteen täytäntöönpanoon, joka koskee tehokkaan oikeussuojan takaamista yksityisille oikeussubjekteille yhteisön oikeuden perusteella kuuluvien oikeuksien osalta.
- 45 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään ensimmäiseen kysymykseen on vastattava näiden seikkojen perusteella.
- 46 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Ruotsin oikeudessa ei säädetä mahdollisuudesta nostaa itsenäinen kanne, jolla pyritään ensisijaisesti riitauttamaan kansallisten säännösten yhteensopivuus ylempienasteisten normien kanssa.

- 47 Tältä osin on huomautettava, että kuten tämän tuomion 40 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee ja kuten kaikki yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet hallitukset ja Euroopan yhteisöjen komissio ovat väittäneet, tehokasta oikeussuojaa koskeva periaate ei sellaisenaan edellytä sitä, että on olemassa itsenäinen kanne, jolla pyritään ensisijaisesti riitauttamaan kansallisten säännösten yhteensopivuus yhteisön normien kanssa, sikäli kuin vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteiden noudattaminen on varmistettu sisäisiä kanteita koskevan järjestelmän yhteydessä.
- 48 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee kuitenkin ensinnäkin, että Ruotsin oikeuden mukaan tällaisen itsenäisen kanteen nostaminen ei ole mahdollista, riippumatta siitä, onko ylemmänasteinen normi, jonka noudattaminen on varmistettava, kansallinen normi vai yhteisön normi.
- 49 Näiden kahden normiryhmän osalta Ruotsin oikeudessa annetaan yksityisille oikeussubjekteille kuitenkin mahdollisuus saada tämä yhteensopivuutta koskeva kysymys tutkituksi ennakkokysymyksenä yleisissä tuomioistuimissa tai hallinto-tuomioistuimissa vireille saatettujen menettelyjen yhteydessä.
- 50 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee myös, että tuomioistuimen, jonka tehtäväksi tämän kysymyksen ratkaiseminen on annettu, on jätettävä soveltamatta riidanalaista säännöstä, jos se katsoo, että kyseinen säännös on ristiriidassa ylemmänasteisen normin – joko kansallisen normin tai yhteisön normin – kanssa.
- 51 Tämän tutkinnan yhteydessä Ruotsin valtiopäivien tai hallituksen antaman säännöksen osalta tällaista säännöstä on jätettävä soveltamatta ainoastaan, jos se

on ilmeisen yhteensopimaton ylempänäasteisen normin kanssa. Kuten tämän tuomion 3 kohdassa on korostettu, tätä edellytystä ei sitä vastoin vaadita silloin, kun kyseinen ylempänäasteinen normi on yhteisön oikeuden normi.

52 Kuten kaikki yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet hallitukset sekä komissio ovat korostaneet, tämän perusteella on todettava, että Ruotsin oikeudessa annetut menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yksityisillä oikeussubjekteilla yhteisön oikeuden perusteella olevat oikeudet, eivät ole epäedullisempia kuin menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yksityisillä oikeussubjekteilla sisäisten säännösten perusteella olevat oikeudet.

53 Toiseksi on tarkastettava, etteivät ne Ruotsin oikeudessa säädetyt liitännäiset tai ennakkokysymykseen liittyvät oikeussuojakeinot, joilla riitautetaan kansallisen säännöksen yhteensopivuus yhteisön oikeuden kanssa, ole sellaisia, että yhteisön oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa.

54 Tältä osin kaikkia niitä tapauksia, joissa on kyse siitä, onko kansallinen menettelysääntö sellainen, että yhteisön oikeuden soveltaminen on mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa, on tarkasteltava ottaen huomioon tämän säännön merkitys koko oikeudenkäynnin, sen kulun sekä sen erityispiirteiden kannalta eri kansallisissa oikeuselimissä (ks. em. asia Peterbroeck, tuomion 14 kohta).

- 55 Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, ettei Ruotsin lainsäädännössä suljeta pois yksityisen oikeussubjektin, kuten Unibetin, mahdollisuutta riitauttaa arpajaislain kaltaisen kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa, vaan tätä tarkoitusta varten on sitä vastoin olemassa erilaisia liitännäisiä tai ennakkokysymykseen liittyviä oikeussuojakeinoja.
- 56 Näin ollen yhtäältä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Unibetillä on mahdollisuus saada tutkituksi arpajaislain yhteensopivuus yhteisön oikeuden kanssa yleisissä tuomioistuimissa vahingonkorvausvaatimuksen yhteydessä.
- 57 Ennakkoratkaisupäätöksestä ilmenee lisäksi, että Unibet on tehnyt tällaisen vaatimuksen ja että se on otettu tutkittavaksi.
- 58 Tämän perusteella siltä osin kuin arpajaislain yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa tutkitaan vahingonkorvausvaatimusta arvioitaessa, mainittu vaatimus muodostaa oikeussuojakeinon, jonka avulla Unibet voi varmistaa sen, että sille yhteisön oikeudessa myönnettyt oikeudet saavat tehokasta oikeussuojaa.
- 59 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on varmistettava, että mainitun lain yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa tutkitaan riippumatta siitä, miten pääasia arvioidaan vahingonkorvausvaatimuksen yhteydessä vahinkoa koskevien edellytysten ja syy-yhteyden osalta.

- 60 Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lisäksi, että jos Unibet pyytäisi Ruotsin hallitukselta poikkeusta kieltoon edistää palvelujaan Ruotsissa, Regeringsrätten voisi tutkia tämän pyynnön mahdollisesti hylkäävän päätöksen laillisuuden ja Unibet saattaisi tässä yhteydessä vedota siihen, etteivät arpajaislain säännökset ole yhteisön oikeuden mukaisia. Toimivaltaisen tuomioistuimen olisi tarvittaessa jätettävä soveltamatta tämän lain yhteisön oikeuden vastaisiksi todettuja säännöksiä.
- 61 Tältä osin on korostettava, että tällainen tuomioistuinvalvonta, jonka perusteella Unibet voi saada tuomioistuimen ratkaisun, jolla mainittujen säännösten todetaan olevan ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa, on sellainen oikeussuojakeino, jolla sille varmistetaan tehokas oikeussuoja niiden oikeuksien osalta, joita sillä on yhteisön oikeuden perusteella (ks. vastaavasti em. asia Heylens ym., tuomion 14 kohta ja asia C-340/89, Vlassopoulou, tuomio 7.5.1991, Kok. 1991, s. I-2357, Kok. Ep. XI, s. I-201, 22 kohta).
- 62 Tämän lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkentaa, että jos Unibet rikkoo arpajaislain säännöksiä ja joutuu kansallisten toimivaltaisten viranomaisten määräämien hallinnollisten seuraamusten tai niiden nostamien rikossyytteiden kohteeksi, sillä olisi hallintotuomioistuimessa tai yleisessä tuomioistuimessa vireille pannun menettelyn yhteydessä mahdollisuus riitauttaa mainittujen säännösten yhteensopivuus yhteisön oikeuden kanssa. Toimivaltaisen tuomioistuimen olisi tarvittaessa jätettävä soveltamatta tämän lain yhteisön oikeuden vastaisiksi todettuja säännöksiä.
- 63 Tämän tuomion 56 ja 60 kohdassa todettujen oikeussuojakeinojen lisäksi Unibetillä olisi siis mahdollisuus vedota hallintoa vastaan aloitetun oikeudenkäynnin tai

rikosprosessin yhteydessä siihen, että toimenpiteet, jotka on toteutettu sen osalta tai joita on vaadittu sen osalta, ovat ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa siitä syystä, että kansalliset toimivaltaiset viranomaiset eivät ole antaneet lupaa sen palvelujen edistämiseen Ruotsissa.

64 Tämän tuomion 56–61 kohdasta seuraa joka tapauksessa, että on katsottava, että Unibetillä on käytettävissään oikeussuojakeinoja, joilla sille varmistetaan tehokas oikeussuoja niiden oikeuksien osalta, joita sillä on yhteisön oikeuden perusteella. Jos sitä vastoin, kuten tämän tuomion 62 kohdassa on mainittu, sen ainoana oikeussuojakeinona riitauttaa kyseisten kansallisten säännösten yhteensopivuus yhteisön oikeuden kanssa olisi se, että sen on asetettava itsensä alttiiksi sitä vastaan vireille pannuille hallinnollisille menettelyille tai rikosprosesseille ja seuraamuksille, joita näistä saattaa seurata, tämä ei riittäisi sen varmistamiseksi, että se saa tällaista tehokasta oikeussuojaa.

65 Tämän perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että yhteisön oikeudessa yksityisille oikeussubjekteille myönnettyjen oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskevaa periaatetta on tulkittava siten, että se ei edellytä sitä, että jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä on olemassa itsenäinen kanne, jonka tarkoituksena on ensisijaisesti tutkia kansallisten säännösten yhteensopivuus EY 49 artiklan kanssa, jos tällainen yhteensopivuus voidaan arvioida ennakkokysymyksenä sellaisten muiden tehokkaiden oikeussuojakeinojen avulla, jotka eivät ole epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia kansallisia kanteita, mikä seikka kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava.

Toinen kysymys

66 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää vastausta siihen, edellyttääkö yhteisön oikeudessa yksityisille oikeussubjekteille myönnettyjen

oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskeva periaate sitä, että jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä on olemassa mahdollisuus siihen, että turvaamistoimista määrätään kansallisten säännösten soveltamisen lykkäämiseksi siihen saakka, kunnes toimivaltainen tuomioistuin on ottanut kantaa kyseisten säännösten yhteensopivuuteen yhteisön oikeuden kanssa.

67 Alustavasti on huomautettava, että yhteisön oikeuden soveltamisalaan kuuluvaa oikeudenkäyntiasiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen on voitava määrätä turvaamistoimista tuomioistuimen sellaisen myöhemmän tuomioistuinratkaisun täyden tehokkuuden turvaamiseksi, joka koskee yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien olemassaoloa (em. asia Factortame ym., tuomion 21 kohta ja asia C-226/99, Siples, tuomio 11.1.2001, Kok. 2001, s. I-277, 19 kohta).

68 Ennakkoratkaisupäätöksessä esitetyn kaltaisessa kansalliseen oikeuteen liittyvässä asiayhteydessä tällaisia toimia koskevilla vaatimuksilla voidaan pyrkiä varmistamaan niiden oikeuksien, joihin hakija vetoaa pääasiassa, pelkkä väliaikainen suoja, kuten tämän tuomion 9 kohdasta ilmenee.

69 Vireillä olevassa pääasiassa on selvää, että Unibet on esittänyt kaksi turvaamistoimia koskevaa vaatimusta, joista ensimmäinen on esitetty vahvistusvaatimuksen ja toinen vahingonkorvausvaatimuksen yhteydessä.

- 70 Näistä kahdesta turvaamistoimia koskevasta vaatimuksesta ensimmäisen osalta ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että vahvistusvaatimus on jätetty ensimmäisessä oikeusasteessa ja muutoksenhakuasteessa tutkimatta kansallisen oikeuden perusteella. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vahvistaa tämän kansallisen oikeuden tulkinnan, mutta pohtii kuitenkin yhteisön oikeudessa tältä osin asetettuja vaatimuksia, minkä johdosta se on esittänyt ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen (tämän tuomion 36–65 kohta).
- 71 Ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta kuitenkin ilmenee, että yhteisön oikeudessa yksityisille oikeussubjekteille myönnettyjen oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskeva periaate ei edellytä sitä, että jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä on olemassa itsenäinen kanne, jonka tarkoituksena on ensisijaisesti tutkia kansallisten säännösten yhteensopivuus yhteisön oikeuden kanssa, jos tällainen yhteensopivuus voidaan arvioida ennakkokysymyksenä muiden oikeussuojakeinojen avulla, mikä seikka kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava.
- 72 Kun kanteen, jolla pyritään varmistamaan yksityisillä oikeussubjekteilla yhteisön oikeuden perusteella olevien oikeuksien noudattaminen, tutkittavaksi ottamisen edellytysten täytyminen ei ole varmaa yhteisön oikeuden vaatimusten mukaisesti sovelletun kansallisen oikeuden nojalla, tehokasta oikeussuojaa koskeva periaate edellyttää, että kansallinen tuomioistuin voi kuitenkin jo tässä vaiheessa määrätä tarpeellisista turvaamistoimista mainittujen oikeuksien noudattamisen varmistamiseksi.
- 73 Yhteisön oikeudessa yksityisille oikeussubjekteille myönnettyjen oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskeva periaate ei kuitenkaan edellytä, että jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä on mahdollisuus siihen, että kansallinen toimivaltainen

tuomioistuin määrää turvaamistoimenpiteistä sellaisen vaatimuksen yhteydessä, jota kyseisen jäsenvaltion oikeuden mukaan ei voida ottaa tutkittavaksi, sikäli kuin tätä tutkimatta jättämistä ei aseteta kyseenalaiseksi tämän tuomion 71 kohdan mukaisesti tulkitussa yhteisön oikeudessa.

74 Siltä osin kuin on kyse vahingonkorvausvaatimuksen yhteydessä esitetystä turvaamistoimia koskevasta vaatimuksesta, ennakkoratkaisupyynnöstä ja muista asiakirja-aineistoon liitetystä asiakirjoista ilmenee, että tämä vahingonkorvausvaatimus on otettu tutkittavaksi.

75 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 74 kohdassa korostanut ja kuten tämän tuomion 67 kohdassa on huomautettu, yhteisön oikeuden soveltamisalaan kuuluvaa oikeudenkäyntiasiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen on voitava määrätä turvaamistoimista tuomioistuimen sellaisen myöhemmän ratkaisun täyden tehokkuuden turvaamiseksi, joka koskee yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien olemassaoloa.

76 Näin ollen silloin kun kansallinen toimivaltainen tuomioistuin tutkii vahingonkorvausvaatimuksen yhteydessä arpajaislain yhteensopivuuden yhteisön oikeuden kanssa, sen on voitava määrätä vaadituista turvaamistoimista siltä osin kuin tällaisista toimista määrääminen on tarpeen – mikä seikka kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava – sellaisen myöhemmän ratkaisun täyden tehokkuuden turvaamiseksi, joka koskee yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien olemassaoloa.

77 Edellä olevasta seuraa, että toiseen kysymykseen on vastattava, että yhteisön oikeudessa yksityisille oikeussubjekteille myönnettyjen oikeuksien tehokasta oikeus-

suojaa koskevaa periaatetta on tulkittava siten, että se edellyttää sitä, että jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä voidaan määrätä turvaamistoimista siihen saakka, kunnes toimivaltainen tuomioistuin on ottanut kantaa kansallisten säännösten yhteensopivuuteen yhteisön oikeuden kanssa, silloin kun tällaisista toimista määrääminen on tarpeen sellaisen myöhemmän tuomioistuinratkaisun täyden tehokkuuden turvaamiseksi, joka koskee tällaisten oikeuksien olemassaoloa.

Kolmas kysymys

78 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy kolmannella kysymyksellään sitä, että kun otetaan huomioon yhteisön oikeudessa yksityisille oikeussubjekteille myönnettyjen oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskeva periaate ja siinä tapauksessa, että kansallisten säännösten yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa on epäilyä, sovelletaanko sellaisista turvaamistoimista määräämiseen, joilla lykätään mainittujen säännösten soveltamista siihen saakka, kunnes toimivaltainen tuomioistuin on ottanut kantaa niiden yhteensopivuuteen yhteisön oikeuden kanssa, toimivaltaisessa tuomioistuimessa sovellettavassa kansallisessa oikeudessa vahvistettuja arviointiperusteita vai yhteisön arviointiperusteita.

79 Tältä osin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä tosin seuraa, että vaikka yhteisön lainsäädäntöön perustuvan kansallisen säännöksen täytäntöönpanon lykkäämiseen kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa oikeudenkäyntiasissa sovelletaan kansallisia menettelysääntöjä, lykkäyksen myöntämisedellytysten on kuitenkin oltava kaikissa jäsenvaltioissa yhdenmukaiset ja vastaavat kuin ne, joilla yhteisöjen tuomioistuin päättää välitoimista (yhdistetyt asiat C-143/88 ja C-92/89, Zuckerfabrik Süderdithmarschen ja Zuckerfabrik Soest, tuomio 21.2.1991, Kok. 1991, s. I-415,

Kok. Ep. XI, s. I-29, 26 ja 27 kohta; asia C-465/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft, tuomio 9.11.1995, Kok. 1995, s. I-3761, 39 kohta ja yhdistetyt asiat C-453/03, C-11/04, C-12/04 ja C-194/04, ABNA ym., tuomio 6.12.2005, Kok. 2005, s. I-10423, 104 kohta). Pääasia eroaa kuitenkin näiden tuomioiden taustalla olevista asioista siltä osin kuin Unibetin turvaamistoimia koskevalla vaatimuksella ei pyritä lykkäämään sellaisen yhteisön lainsäädännön perusteella toteutetun kansallisen säännöksen vaikutuksia, jonka lainmukaisuus olisi riitautettu, vaan sellaisen kansallisen lainsäädännön vaikutuksia, jonka yhteensopivuus yhteisön oikeuden kanssa on riitautettu.

80 Näin ollen silloin, kun yhteisö ei ole antanut asiaa koskevia säännöksiä, kunkin jäsenvaltion asiana on sisäisessä oikeusjärjestyksessään vahvistaa sellaisten turvaamistoimien määräämisen edellytykset, joilla pyritään turvaamaan yksityisillä oikeussubjekteilla yhteisön oikeuden perusteella olevat oikeudet.

81 Tämän johdosta turvaamistoimista määräämiseen kansallisten säännösten soveltamisen lykkäämiseksi siihen saakka, kunnes toimivaltainen tuomioistuin on ottanut kantaa niiden yhteensopivuuteen yhteisön oikeuden kanssa, sovelletaan kyseisessä tuomioistuimessa sovellettavassa kansallisessa oikeudessa vahvistettuja arviointiperusteita.

82 Nämä arviointiperusteet eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että väliaikaisen oikeussuojan saaminen yhteisön oikeusjärjestyksessä vahvistetuille oikeuksille on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate).

- 83 Kolmanteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että yhteisön oikeudessa yksityisille oikeussubjekteille myönnettyjen oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskevaa periaatetta on tulkittava siten, että kun kansallisten säännösten yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa on epäilyä, mahdolliseen turvaamistoimista määrittämiseen mainittujen säännösten soveltamisen lykkäämiseksi siihen saakka, kunnes toimivaltainen tuomioistuin on ottanut kantaa niiden yhteensopivuuteen yhteisön oikeuden kanssa, sovelletaan mainitussa tuomioistuimessa sovellettavassa kansallisessa oikeudessa vahvistettuja arviointiperusteita, sikäli kuin kyseiset arviointiperusteet eivät ole epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia, eivätkä ne ole sellaisia, että väliaikaisen oikeussuojan saaminen tällaisille oikeuksille on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa.

Neljäs kysymys

- 84 Kun otetaan huomioon kolmanteen kysymykseen annettu vastaus, neljänteen kysymykseen ei ole tarvetta vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 85 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

